

Nuorten hyvinvoinnin ja mielenterveyskriisin vaikutus eläkkeiden rahoitukseen

Turkka Sinisalo
Yhteiskuntavaikuttamisen asiantuntija
Twitter: @TurkkaSinisalo

Mikä nuorten ”mielenterveyskriisi?”

- Joka kolmas korkeakouluopiskelija kärsii ahdistuksen ja masennuksen oireista.
(Lähde: THL)
- Yleisimmät sairaudet nuorten aikuisten työkyvyttömyyden taustalla ovat masennushäiriöt ja psykoottiset häiriöt sekä kaksisuuntainen mielialahäiriö.
(Lähde: Mattila-Holappa P., 2018)
- Mielenterveyteen liittyvät käynnit per 1 000 asukasta kasvoivat sekä korkea-asteen opiskelijoiden että muiden saman ikäluokan (19-29-vuotiaat) edustajien keskuudessa. Myös toisen asteen opiskelijoilla mielenterveyteen liittyvät käynnit ovat nousseet syksyn 2020 ja kevään 2021 aikana.
(Lähde: Helsinki GSE Tilannehuone)

Miten nuorten mielenterveysoireilu näkyy eläkejärjestelmässä?

- Vuonna 2011 mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi yhteensä 2662 alle 35-vuotiasta nuorta. Vuonna 2020 siirtyneitä nuoria oli 3331. (Lähde: ETK)
- Kasvu jatkuu edelleen. Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen luvut vuodelta 2021 kertovat, että merkittävää kasvua masennuksen vuoksi myönnettyissä työkyvyttömyyseläkkeissä oli 18-29-vuotiaiden ikäryhmässä. Naisilla kasvua oli peräti 30 prosenttia. Myös alle 30-vuotiaiden miesten ikäryhmässä kasvua oli lähes 20 prosenttia edellisvuodesta.

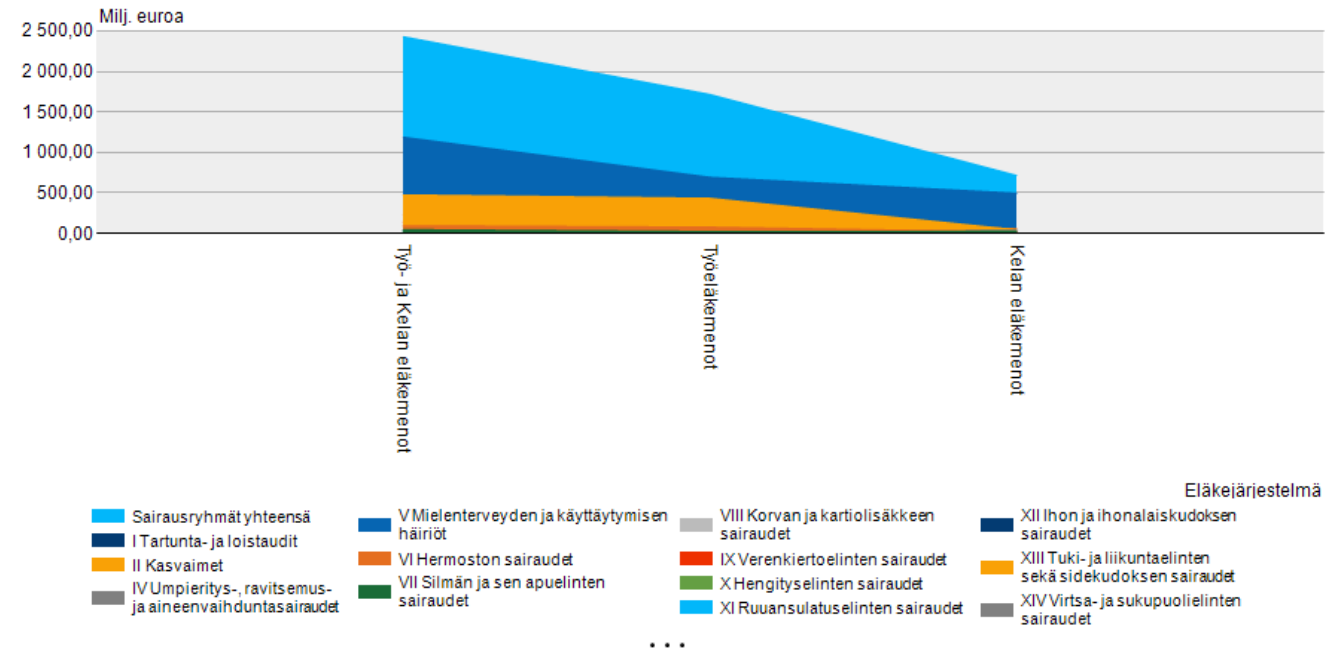
Alkavuus ikä- ja diagnoosiryhmän mukaan
Mielenterveysongelmiin perustuvien työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus / 10 000 henkilövuotta vuosina 2007, 2011, 2015 ja 2019.

	Miehet				Naiset			
	2007	2011	2015	2019	2007	2011	2015	2019
Alle 35-vuotiaat								
Yhteensä	15,6	16,7	18,4	20,7	15,4	16,1	19,3	23,1
Masennus	3,2	3,6	4,5	5,9	5,7	5,9	7,7	10,6
Mania ja kaksisuuntainen mielialahäiriö	1,3	1,4	1,0	0,9	2,0	2,0	1,9	2,5
Ahdistuneisuus	1,3	1,2	1,7	2,3	1,3	1,8	2,4	3,1
Psykoottiset häiriöt	7,1	6,6	6,6	6,8	4,3	4,0	4,0	3,7
Muut	2,7	4,0	4,6	4,7	2,0	2,3	3,2	3,3
35-49-vuotiaat								
Yhteensä	20,6	18,6	14,3	17,4	24,5	22,9	19,7	24,4
Masennus	7,9	7,5	6,1	7,3	13,3	13,1	11,0	14,2
Mania ja kaksisuuntainen mielialahäiriö	2,8	3,3	1,9	2,1	3,3	3,8	2,8	3,0
Ahdistuneisuus	1,3	1,2	1,3	1,5	1,8	1,7	1,7	2,7
Psykoottiset häiriöt	5,7	4,7	3,8	4,8	4,5	3,5	3,4	3,4
Muut	2,7	2,0	1,2	1,6	1,6	0,8	0,9	1,1
Vähintään 50-vuotiaat								
Yhteensä	43,6	31,5	24,0	25,1	56,0	44,1	34,2	40,9
Masennus	25,3	19,0	14,0	15,6	40,7	32,5	24,3	30,1
Mania ja kaksisuuntainen mielialahäiriö	3,4	3,0	2,5	2,2	3,7	3,4	2,8	2,4
Ahdistuneisuus	2,3	1,5	1,5	1,9	3,2	2,6	2,5	3,9
Psykoottiset häiriöt	3,7	2,3	2,0	2,1	4,2	2,8	2,1	2,6
Muut	9,0	5,6	3,9	3,5	4,1	2,8	2,5	1,9

Mielenterveysperustaisten työkyvyttömyyseläkkeiden moninaiset kustannukset

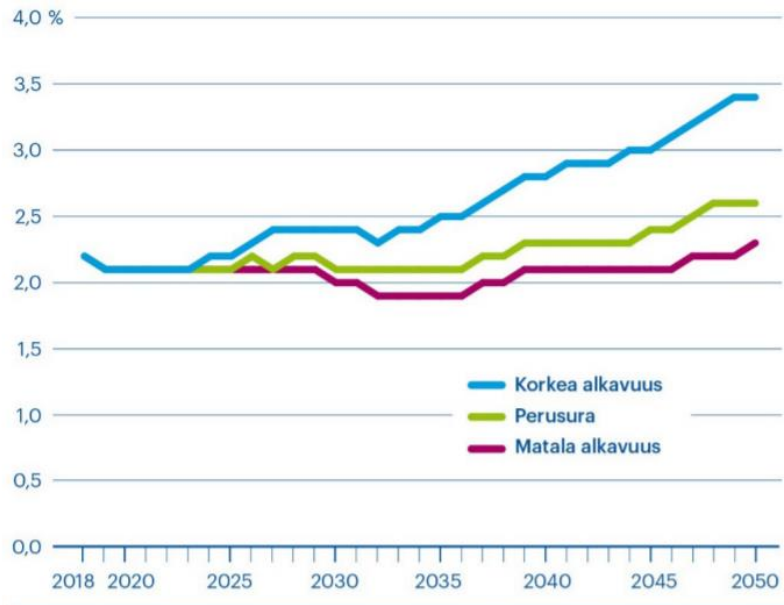
- Mielenterveysperustaisten työkyvyttömyyseläkkeiden kustannukset kaikissa ikäryhmissä vuonna 2020 olivat yhteensä 1,2 miljardia euroa. (Työeläkejärjestelmä n. 700 miljoonaa ja Kela n. 500 miljoonaa euroa). 83 prosenttia alle 30-vuotiaista työkyvyttömyyseläkkeensaajista sai vuonna 2019 eläkettä mielen-terveysyiden perusteella.
- Valtaosa 16-24-vuotiaista työkyvyttömyyseläkkeen saajista saa eläkettä kansaneläkejärjestelmästä (KELA 2019). Toimeentuloriski on suuri.
- Suuri osa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvistä nuorista ei sen sijaan juuri ole ollut työelämässä. Heillä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen ei siten välttämättä liity työelämän kuormitustekijöihin, vaan kuormittavuutta on voinut syntyä jo aiemmin.

Työkyvyttömyyseläkemenot sairausryhmittäin, milj. euroa

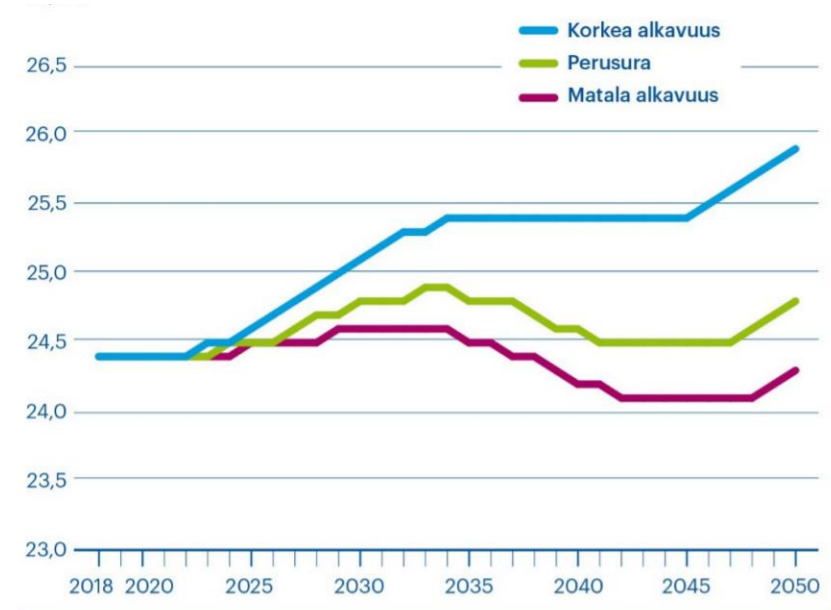

Lähde: Eläketurvakeskus

Mielenterveysperustaisten työkyvyttömyyseläkkeiden moninaiset kustannukset

Kuvio 3. Työkyvyttömyyseläkemeno, prosenttia talouden työtulosummasta

Kuvio 4. TyEL-maksu, prosenttia TyEL-palkkasummasta

Työkyvyttömyyden laaja taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys

- Työkyvyttömyydellä on merkittävä vaikutus julkiseen talouteen, työllisyyteen ja työn tuottavuuteen sekä tavoitteeseen pidentää työuria. Mikäli, työhyvinvointiin ja työkykyyn ei panosteta riittävästi, työllisyysasteen nostamisesta tulee entistä vaikeampaa.
- Työkyvyttömyyden matalan ja korkean alkavuuden ero työllisten määrässä on noin 30 000 henkeä vuonna 2050 (Lähde: ETK, skenaariolaskelma).
- Jos työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus supistuisi maltillisesti, työllisten määrä ja bruttokansantuote olisivat 1-2 prosenttia korkeampia verrattuna siihen, että työkyvyttömyysriski olisi tämänhetkisellä tasolla. Yhden prosentin parannus työllisyyteen ja kokonaistuotantoon merkitsisi noin miljardin euron parannusta verokertymään.
- ”Pehmeillä” työllisyyskeinoilla voi olla kovia vaikutuksia.

Hyvinvoinnin kehittyminen on juuri nyt iso kysymysmerkki

Mielenterveys on yleisin sairauspäivien ja työkyvyttömyyseläkkeiden taustatekijä

- Kuntoutuminen on haastavampaa
- Kasvu tyrehtyi vuonna 2020

Koronakriisin vaikutukset?

- Kelan korvaamien sairauspäivärahopäivien määrä väheni vuonna 2020
- Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeiden määrä laski vuonna 2020 ja 2021
- TEM Työolobarometri (2021): Pandemia ei näytä juurikaan vaikuttaneen koko palkansaajatasolla työn fyysiseen ja henkiseen rasittavuuteen tai koettuun työkykyyn.
- THL (FinTerveys, FinSote): ikäryhmien ja ammattiryhmien väliset erot suuria
- Vaikutukset näkyviin vasta pitkällä aikavälillä (VNK raportti 2021)

Toisaalta, ns. hoitovelkaa on kasaantunut terveydenhuoltoon

- Hiljaisia signaaleita hoidon aloittamisen pitkittymisen vaikutuksista → näkyykö milloin tilastoissa?

Työ- ja toimintakyvyn polarisaatio on huolestuttavaa

Koronakriisin jälkihoito on olennaista.

Mielenterveyden suunnanmuutoksen aikaansaaminen on olennainen tekijä työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämisessä.

Perusterveydenhuollossa ja työllisyyspalveluissa tarvitaan tehokkaampaa työ- ja opiskelukyvyn seuranta ja ohjausta.

Ammatillinen kuntoutus on edelleen tärkeässä roolissa työurien jatkamisessa. Vaikuttavuutta on edelleen kehitettävä.

Kiitos!

Turkka Sinisalo
turkka.sinisalo@tela.fi